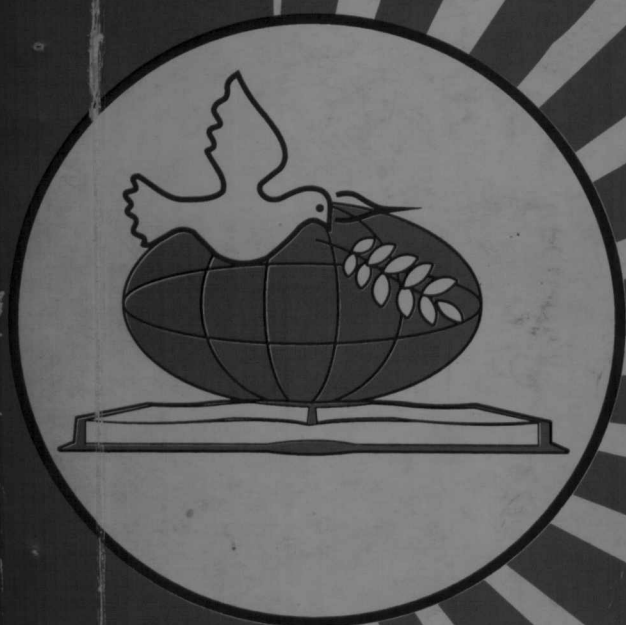

502.7(082)

П78

**ПРОБЛЕМИ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА
ОХОРОНА РОСЛИННОГО І
ТВАРИННОГО СВІТУ**

**Матеріали I Міжнародної науково-
практичної конференції студентів
та молодих вчених**

**Кривий Ріг
2004**

ЕКОЛОГО-БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ҐРУНТІВ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ СТЕПУ УКРАЇНИ

Встановлено особливості штучних лісових насаджень, котрі взаємодіють з чорноземними ґрунтами в умовах степової зони України. Висвітлюються питання мікофлори у зоні кореневих систем у природних і штучних лісових біогеоценозах.

Понад сто років назад, коли починали створювати перші лісові насадження в степу, виникала проблема боротьби з грибковими хворобами. Із часом агротехніки вирощування стало відомо, що багато дерев краще розвиваються у степових умовах, на чорноземах, коли при посіву і садінні їх добавляють незначну кількість лісового ґрунту із природного лісу (Докучаєв, 1949).

На основі цього молоді дерева завжди намагались садити у лісовий ґрунт, заготовляючи його у природному лісі, насипаючи у ямки, у котрі садили молоді саджанці. І дійсно, з'ясувалось, що дерева розвивались і росли краще, якщо до чорнозему домішували лісовий ґрунт (Висоцький, 1949).

Дослідження переконують, що багато деревних порід, у тому числі дуб, гірше розвиваються, якщо ґрунт не заражений грибами, котрі живуть у лісовому ґрунті. Ці гриби являються супутниками дуба. Лісовий ґрунт завжди пронизаний їх тоненькими білими нитками – грибницею, котра проникає на глибину гумусового горизонту. Ця грибниця формує плетиво навколо кореневих систем і проходить у глиб їх тканин, допомагаючи кореням засвоювати поживні речовини, що знаходяться у ґрунті.

Грибниця, пронизуюча корені дерев, називається **мікоризою**. Із описаного випливає, що без мікоризи деревні породи розвиваються повільно, а інколи припиняють свій розвиток. Ось чому необхідно при посіві жолудів поміщати у ямку 0,5 кг землі із дубового лісу або розсадника, пронизаної грибними нитками. Дослідження, вивчаючи роль мікроорганізмів і грибів у житті лісу – мікробіологія і лісова фітопатологія. Нами встановлено не тільки позитивний вплив одних грибів на ріст дерев, а також виявили негативний вплив інших видів грибів на життя лісу.

Дуже багато проблем протягом всієї історії степового лісорозведення пояснюється не засухою, не впливом морозів і конкуренцією степових трав, а грибними захворюваннями дерев.

Яким же чином ліси підтримують родючість своїх ґрунтів? Головно тим, що ліс кореневою системою збирає поживні речовини і щорічний листопад та рештки трав'янистих рослин нагромаджують до 4-5 тонн на гектар абсолютно сухої ваги.

Річний відпад штучних насаджень містить до 15% зольних речовин, серед яких є Ca^{+2} , Mg^{+2} , Na^{+} , K^{+} , HCO_3^{-} , Cl^{-} , SO_4 . Аналітичні дослідження показали, що розпад лісової підстилки протягом року становить 60% (Ющук, 1987).

Резюмуючи викладений матеріал, підкреслимо, що в лісовому ґрунті проходять такі три важливі процеси:

1. Кислий гідроліз мінералів ґрунту, під час якого складні мінерали розпадаються, утворюючи простіші сполуки, котрі перебувають в колоїдному та молекулярному стані.
2. Транзит зазначених продуктів здійснюється низхідним рухом води.

3. Біологічне перехоплювання транзиту тонкодисперсної частини ґрунту кореневими системами деревних порід сприяє малому круговороту поживних елементів лісових біогеоценозів.